Basiskartlegging av utvalgte verneområder i Nordland og Troms

Kristin Sommerseth Johansen, Thomas Holm Carlsen, Anja Ås Røberg og Geir Arnesen

www.ecofact.no

ISSN: 1891-5450
ISBN: 978-82-8262-593-7

Basiskartlegging i utvalgte verneområder i Nordland og Troms

Ecofact rapport 595

www.ecofact.no

Referanse til rapporten:	Johansen, K.S, Carlsen, T.H., Røberg, A.Å. Arnesen, G. 2019. Basiskartlegging av utvalgte verneområder i Nordland og Troms. Ecofact rapport 595. 45s.
Nøkkelord:	Natur i Norge, naturtyper, naturkartlegging,
ISSN:	1891-5450
ISBN:	978-82-8262-593-7
Oppdragsgiver:	Miljødirektoratet
Prosjektleder hos Ecofact:	Geir Arnesen
Prosjektmedarbeidere:	Silja Sletten, Astrid Hedman, Carolina Jeppsson
Kvalitetssikret av:	Geir Arnesen
Forside:	Utsikt fra Lullefjellet i Indre Troms. Foto: Geir Arnesen

www.ecofact.no

Ecofact Nord AS
Postboks 402
9254 TROMSØ

Ecofact Sørvest AS
Postboks 560
4304 SANDNES

INNHOLD

1 BRUNVÆR 2
2 TILTVIKA 5
3 OSEN-SANDVÆRET 8
4 TJELDNESET 11
5 LULLEFJELLET 13
6 FLATØYA 16
7 STONGODDEN 20
8 LEMMINGVÆR 22
9 PRESTVANNET 24
10 NORDKJOSBOTN 26
11 GRAVROK 27
12 LAKSELVBUKT 28
13 KVIKKLEIRØYRAN 30
14 VARDØYA 32
15 ÅSVÆR 34
16 BØPØLA 36
17 FISKTJØRNA 38
18 RISVÆR 41
19 FLATVÆRET/VARKGÅRD 43

FORORD

Ecofact Nord AS har i 2018 hatt flere oppdrag med såkalt basiskartlegging i verneområder i fylkene Nordland og Troms. Vi har samlet den skriftlige rapporteringen for kartleggingen i Nordland og Troms i denne rapporten. Tekstene gir en oppsummering av kartleggingsarbeidet med fokus på forhold som kommer dårlig frem i selve kartobjektene med egenskapsdata. Det er også noe bildemateriale fra kartleggingsarealene.

Tromsø
1. februar 2019

1 BRUNVÆR

Kommune:	Steigen
Nettoareal:	2338 daa
Verneområde ID:	VV00000298
Kartlegger(e):	Geir Arnesen og Anja Ås Røberg

1.1 Generelle faglige vurderinger

Verneområdet Brunvær består av de tre øyene Flatøya, Aslakøya og Store Forøya, i tillegg til flere små holmer. Øyene beites av sau og geit.

Store deler av øyene består av kalkfattig boreal lynghei (T31-C2), ofte i veksling med åpen kalkfattig grunnlendt mark (T2-C1/2) og nakent berg (T1-C2). Ellers har øyene flere forekomster av strandenger (T12-C1/2), intermediær eng med klart hevdpreg (T32-C4) og kalkfattig og intermediær semi-naturlig myr (V9-C1/2). På Aslakøya er det i tillegg en del nedbørsmyr (V3-C1) og fattig jordvannsmyr (V1-C5), og det er spor etter torvtekt i noen av myrene. Store Forøya som er den nordøstligste av øyene er sterkt beitepreget, men har ingen aktuell hevd. Beitemarkene er derfor i brakkleggingsfaser. Innenfor noen store forstrender av skjellsand er det utviklet noen begrensede arealer med sanddynemark brune dyner og dynehei (T21-C3), og det er også et fint dynetrau (T21-C4) midt i området. Det er baserike forhold der det er skjellsandpåvirkning, noen få basekrevende arter som gjeldkarve og gulflatbelg ble observert. Enkelte av de seminaturlige engene som ligger inntil sanddynemarka er også kalkrike.

Figur 1.1 Beitende geiter på Aslakøya, Brunvær. Foto: Anja Ås Røberg.

1.2 Observerte forvaltningsrelevante problemstillinger

Ingen spesielle.

1.3 Praktiske utfordringer i felt

Området er kun tilgjengelig med båt.

1.4 Usikkerhet og alternative valg

Ingen spesielle problemstillinger.

Figur 1.2 Brune dyner og dynehei på Store Forøya. Foto: Geir Arnesen.

2 TILTVIKA

Kommune:	Hamarøy
Nettoareal:	2756 daa
Verneområde ID:	VV00000295
Kartlegger(e):	Geir Arnesen og Anja Ås Røberg

2.1 Generelle faglige vurderinger

De tresatte delene av området består av vekslinger mellom bærlyngskog (T4-C5) og blåbærskog (T4-C1), og lavskog (T4-C13) og nakent berg (T1-C2). Det er også gammel kulturmark på neset i sør i form av kalkrike enger og våtenger (hhv T32-C20 og V10-C1). I dette området er det også strandenger, hovedsakelig øvre- og supralittorale soner (T12-C2) samt driftsvoller av den mer beskyttede og flerårige typen (T24-C1).

Figur 2.1 Tiltvika. Foto: Anja Ås Røberg

2.2 Observerte forvaltningsrelevante problemstillinger

Reservatet omfatter et større areal med gammel kulturmark. Vi observerte i hvert fall fire tufter etter gamle fjøs rett utenfor reservatgrensa. Slåttemarkene omfattet helt sikkert områder som i dag ligger innenfor verneområdet mot Gressøyra og Karveodden. Det er snakk om kalkrike enger og våtenger etablert på skjellsand. Området har imidlertid blitt beitet så lenge og så intenst at slåttemarkspreget har forsvunnet mange steder. Noen tørrere områder har mindre beitepreg da de er har mindre produksjon og derfor ikke så attraktive for beitedyrene. Deler av våtengene har også mindre beitepreg.

Tilbakeføring av engene til slåttemark vurderes likevel som et ganske vanskelig og omfattende prosjekt.

Figur 2.2 Øvre og supralittorale strandenger i Tiltvika. Foto: Geir Arnesen.

2.3 Praktiske utfordringer i felt

Området ligger noe utilgjengelig til, adkomst via merket sti fra Storjord. Omtrent 3 km å gå i relativt lettgått terreng. I nordøstre del av området, helt i ytterkant av verneområdegrensa, ble en liten del av området kartlagt via avstandsobservasjon, siden det her var svært bratt og uframkommelig.

2.4 Usikkerhet og alternative valg

En del av reservatet ligger på arealer som åpenbart har vært ryddet til slåttemark. Det er mange år siden arealet har vært slått, og har vært brukt til beitemark i lengre tid. Dette er en kjent problemstilling fra mange områder, og det kan alltid diskuteres når området går over fra å ha slåttepreg til å ha beitepreg. Vi har vurdert det slik at det fleste arealene i reservatet har opphørt å ha slåttemarkspreg og må regnes som beitemarker nå.

Innenfor den store stranda sentralt i reservatet er det et sandominert område. Det ser ut til å være et massetak av svært gammel dato. Overgangene til sanddynemark og sandfuruskog kan være vanskelig å definere.

Figur 2.3 En fjøstufte i Tiltvika rett utenfor reservatgrensa med reservatet i bakgrunnen. En kan skimte våtenger og andre enger med beitepreg. Foto: Geir Arnesen.

3 OSEN-SANDVÆRET

Kommune:	Ballangen
Nettoareal:	9057 daa
Verneområde ID:	VV00000291
Kartlegger(e):	Geir Arnesen og Anja Ås Røberg

3.1 Generelle faglige vurderinger

Sandværet består av de tre øyene Sandværet, Vesterværet og Kråkholmen, i tillegg til flere små holmer og et fastlandsområde. Det har vært gårdsdrift på Sandværet tidligere, og det er fortsatt kulturpreg på vegetasjonen her.

Store deler av de tre øyene består av gjengroende intermediær boreal lynghei (T31-C5) i veksling med åpen kalkfattig grunnlendt lavmark (T2-C2). Sandværet rommer et stort areal med høgstaudeskog (T4-C18), der det forekommer sitkagran, samt et mindre område med svak lågurtskog (T4-C2). På Sandværet er det et område med svakt kalkrik eng med klart hevdpreg (T32-C20), og på Kråkholmen et område med gjengroende kalkfattig eng med mindre hevdpreg (T32-C1). Det er flere strandenger (T12-C1/2) og driftvoller (T24-C1) på de tre øyene, og Kråkholmen har et særlig stort sammenhengende areal med øvre strandeng (T12-C2).

Figur 3.1 Kråkholmen og Sandværet, med Barøya i bakgrunnen. Foto: Anja Ås Røberg.

Fastlandsområdene i sør er helt annerledes enn øyene i nord. Det er noen store områder med åpen grunnlendt mark og nakent berg. Det er også fattige skogsområder, som i mange tilfeller trolig har vært ryddet til boreal hei for mange år tilbake. I sørøst dominerer et større strandengsområde der den mest beskyttede midtre og nedre geolittoral er uvanlig godt utviklet og dominerer arealmessig over de øvre sonene. Det er også store mudderflater med bløtbunnsområder som faller utenfor kartleggingen som er gjennomført.

Figur 3.2 Nakent berg og åpen grunnlendt mark dominerer i store områder sør i reservatet. Foto: Geir Arnesen.

3.2 Observerte forvaltningsrelevante problemstillinger

Noe forekomst av søppel i strandengene og driftvollene på Sandværet, men dette er ikke et stort problem. Det ble plantet sitkagran på Kråkholmen og Sandværet på 1960-tallet. Plantefeltet på Kråkholmen ble hogd ned i 2017. Vi observerte spredte forekomster av sitkagran i høgstaudeskogen på Sandværet.

3.3 Praktiske utfordringer i felt

Sandværet er kun tilgjengelig med båt.

3.4 Usikkerhet og alternative valg

Noe usikkerhet knyttet til hvorvidt strandengene på Sandværet og Kråkholmen burde vært klassifisert som semi-naturlige (T33-C1/2).

4 TJELDNESET

Kommune:	Tjeldsund
Nettoareal:	3181 daa
Verneområde ID:	VV00000290
Kartlegger(e):	Geir Arnesen og Silja Sletten

4.1 Generelle faglige vurderinger

Tjeldneset naturreservat inneholder havstrandsområder, myrer, boreal hei, og ikke minst noen berglendte områder med mye åpen grunnlendt mark. Det er hard berggrunn som gir sure substrater, men skjellsandforekomster gjør at det er baserikt enkelte steder. Det er store forekomster av strandenger i øvre og supralittorale soner. Det er også noen spesielle brakkvannspoller på disse som åpenbart er viktige habitater for vanntilknyttet fugl. Pollene er demmet opp av noen epilittorale strandlinjer fra tidligere høyere havnivå. Hele området har vært utnyttet til beiteområder, og det er også noen ytterst få forekomster av enger nær gårdene i sørøst som trolig var slåtter.

Figur 4.1 Boreal frisk hei i Tjeldneset naturreservat. Foto: Geir Arnesen

4.2 Observerte forvaltningsrelevante problemstillinger

Ingen spesielle.

4.3 Praktiske utfordringer i felt

Ingen spesielle.

4.4 Usikkerhet og alternative valg

Området var greit å kartlegge og stort sett var arealene veldefinerte. Noen overganger mellom frisk boreal hei og kalkfattig myrkant er diskutable.

5 LULLEFJELLET

Kommune:	Storfjord
Nettoareal:	5619 daa
Verneområde ID:	VV00000218
Kartlegger(e):	Geir Arnesen

5.1 Generelle faglige vurderinger

Lullefjellet er et stort reservat dominert av skogstyper. Det er baserike miljøer i nesten hele reservatet og det forekommer derfor skogstyper med høyt kalkinnhold. Det er svært store forekomster av orkideen marisko (NT) i deler av skogene. I et kalkrikt sig ved Brennfjellvatna ble det påvist gullrublom (NT). En sjelden fjellplante som vokser i snøleier høyt til fjells. Det er også en rekke andre basekrevende arter. Det er også tallrike rikmyrer og kalkrike berg. Flekkvis, og hovedsaklig i de indre, og litt utilgjengelige, delene av reservatet er dødvedinnholdet ganske høyt, og det er godt potensial for vedboende sopp knyttet til furu. Det er også noen gamle ospeholt med en del død ved av grovere dimensjoner. De høyeste delene av reservatet stikker så vidt opp over den klimatiske skoggrensen.

Området har vært brukt til utmarksbeite for sau, det virker som det er mindre dyr i området nå, og deler av skogen i reservatets nedre deler er i ferd med å miste beitepreget og gror mer igjen.

Figur 5.1 Et gammelt ospeholt med læger av grov dimensjon i øvre deler av reservatet. Foto: Geir Arnesen.

Figur 5.2 Store forekomster av dvergsnelle inne mellom fjellkreklingen er en indikasjon på svært høyt kalkinnhold i substratet. Foto: Geir Arnesen.

Figur 5.3 Kalkrike utforminger av nakent berg forekommer spredt i det meste av Lullefjellet naturreservat. Foto: Geir Arnesen.

5.2 Observerte forvaltningsrelevante problemstillinger

En kjøretrasé for firhjuling går igjennom reservatet. Denne traseen har blitt brukt av tunge kjøretøy og dette har ført til betydelige skader, spesielt i våtmarker i øvre deler av reservatet.

Figur 5.4 En kjøretrasé for firhjuling gjennom Lullefjellet naturreservat har blitt brukt av tyngre kjøretøy og dette har ført til store skader i våtmarker og skog. Foto: Geir Arnesen

Det har tidligere vært utarbeidet skjøtselsplan for reservatet, der det blant annet ble påpekt at gjengroing var et problem. Noe skjøtsel har blitt gjennomført i form av rydding av einer. Det anbefales at slik rydding fortsetter og at beiteintensiteten økes noe.

5.3 Praktiske utfordringer i felt

Reservatet er lett tilgjengelig. En del høydeforskjell gjør det tunggått.

5.4 Usikkerhet og alternative valg

Det kan være vanskelig å påvise furuskog med høyere kalkinnhold. Vi har i stor grad brukt forekomst av dvergsnelle som en indikator på høyt kalkinnhold.

6 FLATØYA

Kommune:	Harstad
Nettoareal:	1468 daa
Verneområde ID:	VV00002313
Kartlegger(e):	Geir Arnesen og Silja Sletten

6.1 Generelle faglige vurderinger

Flatøya naturreservat dekker mesteparten av øya Flatøya. Denne øya har flere gårder på eidet mellom Skjåvika og Persvika, samt i Jektevika. Driften på gårdene har ligget nede i flere tiår, og gjengroingen på engene med beitepreg har kommet langt. Det er nå gjenopptatt drift på én av gårdene, og noe rydding startet. Det er også noe sau på beite. Reservatet domineres av boreal hei og åpen grunnlendt mark i de grunnlendte områdene og beitepregede enger i forsenkninger. Disse har nå fått et ungt tresjikt. Det er også en stor høymyr midt på øya. Denne er av en særegen utforming der torva har grodd så langt over grunnvannet at overflaten gir et relativt tørt inntrykk. Det er imidlertid ingen tvil om at det er et torvdannende ombrotroft system. Trolig kan den klassifiseres som en atlantisk høymyr. Noen større torvtak finnes i utkanten av myra. Spredt langs kysten i sonen over strandbergene finnes mindre enger med beitepreg. Det er også noen mindre strandenger med øvre- og supralittorale utforminger.

Figur 6.1 og 6.2 Tallrike fuktenger i gjenvekstsuksesjoner finnes på Flatøya. De var åpenbart dominert av stolpestarr når de var i full hevd. Nå tar skogen over og slåttestarren dør ut. De store tuene står likevel igjen. På bildet øverst er det bare døde tuer. På det nederste bildet er det både levende og døde tuer. Foto: Geir Arnesen.

6.2 Observerte forvaltningsrelevante problemstillinger

Flatøya naturreservat er et beiteland som har grodd mye igjen. Siden det nå er drift på én av gårdene kunne det være verd å forsøke å gjenåpne noen av de beitepregede engene for å få tilbake det opprinnelige kulturlandskapet, i hvert fall i noen områder.

6.3 Praktiske utfordringer i felt

Ingen spesielle, bortsett fra at øya ikke har anløp av rutebåt.

6.4 Usikkerhet og alternative valg

Naturtypene i reservatet er relativt udiskutable og vi hadde liten tvil om avgrensning og klassifisering.

Figur 6.3 Typisk landskap fra Flatøya naturreservat med boreal hei. Foto: Geir Arnesen.

Figur 6.4 Motiv fra Stormyra på Flatøya med Andøya i bakgrunnen. Dette er en stor ombrotrof myr med hvelving. Trolig kan den klassifiseres som atlantisk høymyr. Foto: Geir Arnesen.

7 STONGODDEN

Kommune:	Tranøy
Nettoareal:	1881 daa
Verneområde ID:	VV00000080
Kartlegger(e):	Kristin Sommerseth Johansen

7.1 Generelle faglige vurderinger

Stongodden har et særegent og godt bevart kystlandskap med en blanding av furuskog og myr, og treløse arealer nærmest sjøen. Det beites av sau i begrenset omfang. Berggrunnen består av granitt som stedvis er oppe i dagen, stedvis med et tynt dekke, og mye myr.

Naturtypene i området er av den kalkfattige typen, med små innslag av rikere myrer. Dominerende naturtyper er T4-C5 bærlyngskog med noe T4-C9 lyngskog, V1-C1/C2/C6 fattige myrer og noen tresatte myrer V2-C1 myr- og sumpskogsmark. De åpne områdene inneholder noen grusstrender T29-C5 med ovenforliggende strandenger T12-C2. Ellers finnes en god blanding av nakne berg T1-C2 og åpen grunnlendt mark T2-C1.

Figur 7.1. Åpent landskap mot havet. Foto: Kristin Sommerseth Johansen

Figur 7.2 Store sammenhengende myrpartier mellom områder med bærlyngskog med furudominans. Foto: Kristin Sommerseth Johansen.

7.2 Observerte forvaltningsmessige problemstillinger

Noe søppel akkumuleres ved strendene, dette kan med fordel plukkes opp jevnlig.

7.3 Praktiske utfordringer i felt

Stongodden er relativt lett tilgjengelig med god sti fra parkeringsplass. Det går likevel med noe ekstra tid å gå de drøye 2 km inn og ut til verneområdet.

7.4 Usikkerhet og alternative valg

Ingen spesielle.

8 LEMMINGVÆR

Kommune:	Tranøy
Nettoareal:	3669 daa
Verneområde ID:	VV00002306
Kartlegger(e):	Anja Ås Røberg, Astrid Hedman og Carolina Jeppsson

8.1 Generelle faglige vurderinger

Verneområdet Lemmingvær er et viktig hekkeområde for sjøfugl, og består av en øy og flere holmer. Området er beitepreget. Det har tidligere vært drevet intensivt jordbruk på Lemmingvær, hvilket naturtypene i området bærer preg av. På hovedøya er det et stort område med eng-aktig oppdyrket mark, og øyas bebyggelse, som består av fire hus, to hytter, et fjøs og naust, befinner seg innenfor dette området.

Området inneholder intermediære og svakt kalkrike naturtyper. Dominerende naturtyper på hovedøya er eng-aktig oppdyrket mark (T41-C1) og svakt kalkrik frisk boreal hei og lynghei (T31-C7/C8) som enten er intakt eller i tidlig gjengroing med spredte einer og småbjørk. Skogsområdene på øya består av høgstaudeskog (T4-C18). Ellers er det forekomster av forskjellige typer semi-naturlig eng (T32-C3/4/9/10), driftvoller (T24-C1) og strandenger (T12-C1/2), myr-og sumpskogmark (V2-C2), samt myrkanter, de fleste sterkt intermediære og litt kalkrike (V1-C7). Holmene utenfor hovedøya består av kalkrike strandberg (T6-C2) og enten svakt kalkrik boreal lynghei (T31-C8) eller fuglefjell-høgstaude-enger (T8-C1).

Figur 8.1 Høgstaudeskog på Lemmingvær. Foto: Anja Ås Røberg

Figur 8.2 Store deler av Lemmingvær er dekket av svakt kalkrik boreal frisk hei. Foto: Anja Ås Røberg.

8.2 Observerte forvaltningsrelevante problemstillinger

Store deler av Lemmingvær er dekket av boreal hei. Mesteparten av den boreale heia er intakt, men deler er i begynnende gjenvekst, med forekomst av spredte bjørk og einer. De seminaturlige engene på Lemmingvær er hovedsakelig enten i brakkleggingsfase eller i tidlig gjenvekst.

8.3 Praktiske utfordringer i felt

Lemmingvær er kun tilgjengelig med båt.

De fleste holmene som tilhører verneområdet er forbundet til hovedøya ved fjære sjø. Enkelte av holmene var det imidlertid ikke mulig å ta seg ut til uten båt. Disse holmene ble kartlagt via avstandsobservasjon med kikkert.

8.4 Usikkerhet og alternative valg

Ingen spesielle.

9 PRESTVANNET

Kommune:	Tromsø
Nettoareal:	175 daa
Verneområde ID:	VV00000089
Kartlegger(e):	Kristin Sommerseth Johansen

9.1 Generelle faglige vurderinger

Verneområdet er et viktig hekkeområde for mange fuglearter og et mye brukt turområde i Tromsø. Naturen har preg av det siste, og verneområdet inneholder derfor endel sterkt endret mark, og mye slitte arealer. Dominerende naturtyper er helofytt-ferskvannssump (L4) med en uklar overgang til litt kalkfattig myr (V1-C2). Skogsmarksområdene som omkranser vannet inneholder bjørkeskog som spenner fra svak lågurt (T4-C2) via lågurtskog (T4-C3) til høgstaudeskog (T4-C18).

Figur 9.1 Tettvokst helofyttsump med overgang til myr i nordenden av Prestvannet. Foto: Kristin Sommerseth Johansen

9.2 Observerte forvaltningsrelevante problemstillinger

Området er veldig mye brukt og opplever derfor stor slitasje. Det er gjort et godt arbeide med tilrettelegging med gode stier og rasteplasser og det anbefales at dette arbeidet følges opp.

9.3 Praktiske utfordringer i felt

Prestvannet er lett tilgjengelig. Deler av vannet er under gjengroing og gjør det utrygt å gå for langt ut på myrene/sumpområdene.

9.4 Usikkerhet og alternative valg

Arealene som i dag er klassifisert til skog har etter all sannsynlighet vært beita for noen tiår siden. Vegetasjonen har enda et svakt beitepreg, men vurderes til å ha gått tilbake til ettersuksesjonsfase og dermed skog. Denne vurderingen er noe usikker.

10 NORDKJOSBOTN

Kommune:	Balsfjord
Nettoareal:	640 daa
Verneområde ID:	VV00000146
Kartlegger(e):	Kristin Sommerseth Johansen

10.1 Generelle faglige vurderinger

Verneområdet ligger innerst i en grunn fjord med et elveutløp og er et viktig trekk og næringsområde for mange vadefugler. Størsteparten av landarealene er dekket av naturtypen strandeng i øvre geolitoral og supralitoral (T12-C2). Mindre arealer innenfor verneområdet er kulturpåvirkede og har tydelig vært beita tidligere.

10.2 Observerte forvaltningsrelevante problemstillinger

Noe utsatt for forsøpling, men ikke et stort problem.

10.3 Praktiske utfordringer i felt

Ingen spesielle.

10.4 Usikkerhet og alternative valg

Ingen spesielle.

11 GRAVROK

Kommune:	Balsfjord
Nettoareal:	542 daa
Verneområde ID:	VV00000137
Kartlegger(e):	Geir Arnesen

11.1 Generelle faglige vurderinger

Gravrok naturreservat er dominert av jordvannsmyrer. Stort sett er det snakk om intermediære eller kalkrike myrkantutforminger. Det er også noe fastmarkskogsmark og flommskogsmark langs Tamokelva og i kantsoner rundt myrene.

Figur 11.1 Typisk motiv fra Gravrok naturreservat. Foto: Geir Arnesen.

11.2 Observerte forvaltningsrelevante problemstillinger

Ingen spesielle

11.3 Praktiske utfordringer i felt

Området er lett tilgjengelig

11.4 Usikkerhet og alternative valg

Området hadde veldefinerte og relativt klart avgrensede naturtyper.

12 LAKSELVBUKT

Kommune:	Tromsø
Nettoareal:	559 daa
Verneområde ID:	VV00000075
Kartlegger(e):	Kristin Sommerseth Johansen

12.1 Generelle faglige vurderinger

Verneområdet omfatter et større strandengkompleks på sand. En større elv renner ut på vestsiden av området og fører med seg mye sand til utløpet. En mindre elv renner igjennom området i øst og deler det noe opp. Naturtypene som dominerer er strandeng i nedre og midtre geolitoral (T12-C1), en smalere sonering av strandeng i øvre geolitoral og supralitoral (T12-C2) og brune dyner (T21-C3).

Figur 12.1 Strandengkompleks i Lakselvbukt. Foto: Kristin Sommerseth Johansen

Figur 12.2 Flekker med både nedre (T12-C1) og øvre (T12-C2) strandeng og brune dyner (T21-C3)

12.2 Observerte forvaltningsrelevante problemstillinger

Noen kjørespor.

12.3 Praktiske utfordringer i felt

Ingen spesielle.

12.4 Usikkerhet og alternative valg

Ingen spesielle.

13 KVIKKLEIRØYRAN

Kommune:	Herøy
Nettoareal:	1 488 daa (landareal)
Verneområde	ID: VV00000315
Verneform:	Landskapsverneområde med plantelivsfredning
Kartlegger(e):	Thomas Holm Carlsen

13.1 Generelle faglige vurderinger

Verneområdet består av lyngdominerte koller som omsluttes av strandenger og strandsumper. Strandengkomplekset er stort og omfattende. Det er betydelige areal med nedre og øvre strandenger, samt saltpåvirkede myrkanter (V1-C9). Geologisk består området av glimmerskifer og skjellsandavsetninger. Stedvis også kalkrik marmor.

13.2 Observerte forvaltningsrelevante problemstillinger

Det ble observert frøspredt sitkagran i tilgrensning til plantefeltet vest for verneområdet. 150-200 frøplanter (20-100 cm høyde) ble funnet i det åpne området mellom plantefeltet og helofytt-saltvannssump. Det ble kun registrert en sitkagranplante på østsida av saltvannskanalene som skille verneområdet fra resten av Herøy, noe som tyder på at spredningsrisikoen er størst i umiddelbar nærhet til plantefeltet. Sitkaplantene innafor verneområdet anbefales å fjernes.

Storfe (ungdyr av NRF) beiter i verneområdet. Det ble registrert ca. 20 individer i forbindelse med feltarbeidet. Beiting i strandenger og våtmarker er utfordrende p.g.a. slitasjefare og erosjon. Dyrene som var der i 2018 har ikke hørt til erosjon av stor grad. Det frarådes på det sterkeste å slippe inn voksne dyr av tunge storferaser. Dette vil kunne ødelegge dette unike strandengkomplekset. Om man ønsker økt beitetrykk anbefales det å sette på sau.

Det ble registrert søppel i strandengpartiene. Det er på ingen måte like ille som lengre ut (Vardøya og Åsvær), men det bør prioriteres å rydde også dette verneområdet ved første anledning.

13.3 Praktiske utfordringer i felt

Enkel adkomst til kartleggingsområdet både fra hav og fra land.

13.4 Usikkerhet og alternative valg

Det er utfordrende å skille mellom boreal hei (T31) og åpen grunnlendt mark (T2). Det har i flere tilfeller vært nødvendig å operere med mosaikk mellom typene da torvdybde nok varierer mye. Strandengpartiene er grundig kartlagte både med tanke på typer og soneringer. Kalkinnhold a-d mangler for uLKM KA i strandeng. I flere tilfeller har det ikke blitt valgt trinn da kalkinnholdet er lavere enn KA-e for strandenger i lokaliteten.

Figur 13.1: Ungdyr av rasen NRF på beite i Kvikkleirøyran, Herøy kommune. Foto: Thomas H. Carlsen

Figur 13.2 De store strandengpartiene i Kvikkleirøyran, Herøy kommune blir jevnlig oversvømt på flo sjø. Foto: Thomas H. Carlsen

14 VARDØYA

Kommune:	Herøy
Nettoareal:	819 daa (landareal)
Verneområde ID:	VV00000241
Verneform:	Naturreservat
Kartlegger(e):	Thomas Holm Carlsen

14.1 Generelle faglige vurderinger

Vardøya ligger ytterst i vest i Øksningan, Herøy kommune. Øya består dels av høye koller dominert av lyngarter og dels av et svært komplekst strandengsystem som snor seg langt innover øya. Naturreservatet som ligger på den sørlige og vestlige delen dekker over halve øya hvorav 819 dekar er landareal. Naturtypene som ble kartlagt var i all hovedsak frisk kalkfattig boreal hei (T31-C1) og kalkfattig åpen grunnlendtmark (T2-C1) på kollene, strandenger (T12-C1 og T12-C2), saltpåvirkede myrkanter (V1-C9) og Helofytt-saltvannssumper (M8) i de flate strandengsystemene og en del kalkfattig nakent berg (T1-C1) og kalkfattige strandberg (T6-C1) i skrinne og eksponerte partier. Ekstremrike myrer (delvis saltpåvirket) ble også registrert med arter som kjevlestarr, hårstarr, loppestarr, blåstarr, slåttestarr, fjæresaulauk, myrklegg, tettegras, breiull, fjellfrøstjerne, rustsivaks mm.

14.2 Observerte forvaltningsrelevante problemstillinger

Røsslyngdominerte heier har ikke tradisjonelt vært skjøttet som kystlynghei gjennom beiting og brenning, men kun beiting da det var drift på gården til midt på forrige århundre. Lyngheiene har derfor blitt definert som boreal hei evt. som grunnlendt lyngmark. Beitebruken har opphørt og deler av Vardøya gror igjen, spesielt de mest kulturpåvirkede engpartiene. Lyngheia bærer i svært liten grad tegn til gjengroing, det samme gjelder for strandengpartiene. Tidligere stor det sitkagran innenfor verneområdet. Dette har blitt tatt ned og bort fra reservatet av SNO og det ble ikke registrert sitkagran hverken plantede eller frøspredte individer under feltarbeidet. Verneområdet er svært begrenset av menneskelig påvirkning per i dag. Stedvis er drivsøppel fra havet en betydelig utfordring. Det bør prioriteres strandrydding i verneområdet, spesielt i polygoner med høy andel registrerte menneskeskapte objekter (annen løs gjenstand – små objekter).

14.3 Praktiske utfordringer i felt

Enkel adkomst til kartleggingsområdet ved bruk av båt (lokalkjennskap kreves og tillatelse fra grunneier om å benytte flytekai på nordvestsida).

14.4 Usikkerhet og alternative valg

Noe usikkerhet i grensesetting mellom boreal hei (T31) og åpne grunnlendt mark (T2), samt mellom frisk boreal hei og terrengdekkende myr. Kalkinnhold a-d mangler for

uLKM KA i strandeng. I flere tilfeller har det ikke blitt valgt trinn da kalkinnholdet er lavere enn KA-e for strandenger i lokaliteten.

Figur 14.1 Store mengder med søppel i ei tangvik på Vardøya, Herøy kommune. Foto: Thomas H. Carlsen.

Figur 14.2 Oversiktsbilde over de sentrale og mest spesielle delene av Vardøya, Herøy kommune. Vannene er brakke da sjøvann går helt inn til det innerste vannet til venstre i bildet ved springflo. Foto: Thomas H. Carlsen.

15 ÅSVÆR

Kommune:	Dønna
Nettoareal:	9 292 daa (landareal)
Verneområde	ID: VV00000240
Verneform:	Landskapsverneområde med dyrelivsfredning
Kartlegger(e):	Thomas Holm Carlsen og Annette Bär

15.1 Generelle faglige vurderinger

Åsvær er et mangfoldig og komplekst øyvær som ligger eksponert til på ytterkysten langt vest i Dønna kommune. De fire kartlagte øyene i nordøst (Tostenbergøya, Kvitmåsøya, Hellerøya og Risvannøya) er store, kalkfattige og veksler mellom boreal hei, grunnlendt lyngmark, naknet berg, samt kystmyr og fragmenter av semi-naturlige engpartier. Øyene har flere større og mindre åpne vann med sparsom vannvegetasjon. De tre kartlagte øyene nordvest i Åsværet (Storgrenøya, Stormannøya og Burøya) er noe mindre men har mye av samme preg som øyene i nordøst.

De tre øyene lengst sør som ble NiN-kartlagt har en helt annen karakter enn de tidligere nevnte. Delvis skylles dette forskjeller i berggrunn (kalkglimmerskifer i sør og gneis i nord) men også relatert til tidligere arealbruk. Storengøya og Litjengøya er grasdominerte seminaturlige-enger (T32) som følge av at de tidligere har vært slåtteland. Storkalvøya er en blanding mellom seminaturlig-eng og boreal hei.

15.2 Observerte forvaltningsrelevante problemstillinger

Flere av de store lyngdominerte øyene blir holdt i hevd gjennom beiting med utegangersau (GNS). Det er ingen tegn til gjengroing med unntak av noen få og små partier med bjørkerisdominert boreal hei. På innmarksøyene Storengøya og Litjengøya har skjøtselen opphørt og engene er under gjengroing. I nåværende fase er det mjødurt som dominerer (vises tydelig på flyfoto).

15.3 Praktiske utfordringer i felt

Søråsværfjorden er et krevende havområde å forsere. Stort sett greit å komme seg i land på øyene når man først har kommet til Åsvær.

15.4 Usikkerhet og alternative valg

Det er utfordrende å skille mellom boreal hei (T31) og åpen grunnlendt mark (T2). Det har i flere tilfeller vært nødvendig å operere med mosaikk mellom typene da torvdybde nok varierer mye.

Figur 15.1 Frisk, fattig boreal hei dominerer på de fattige øyene i Åsvær, Dønna kommune. Ved husene finns fragmenter av semi-naturlig eng. Foto: Thomas H. Carlsen

Figur 15.2 Gammel, brakklagt slåttemark på Storengøya, Åsvær, Dønna kommuen. Berggrunnen er kalkrik og engene frodige og gjengroende med mjødurt. Foto: Thomas H. Carlsen

16 BØPØLA

Kommune:	Sømna
Nettoareal:	62 daa (landareal)
Verneområde	ID: VV00000116
Verneform:	Naturreservat
Kartlegger(e):	Thomas Holm Carlsen

16.1 Generelle faglige vurderinger

Det mest interessante området rent naturtypemessig i Bøpøla er strandengkomplekset nordøst for elva. Her er det store, relativt upåvirka nedre og øvre strandenger (T12-C1 og T12-C2) av høy kvalitet.

16.2 Observerte forvaltningsrelevante problemstillinger

Reservatet er under sterkt press fra tilgrensede beiteområder. Beitetrykket på vestsida av reservatet er ekstremt høyt, noe som fører til stor slitasje, erosjon og eutrofiering. Dette gjelder for området mellom selve Bøpøla og veien fra sør til ut mot Sørbotnet i nord. Ca 20 trær av sitkagran ble registrert i nordvestlige del av reservatet. Disse bør fjernes.

16.3 Praktiske utfordringer i felt

Ingen spesielle

16.4 Usikkerhet og alternative valg

Ingen spesielle

Bilde 16.1 Stort og relativt intakt strandengkompleks vest for elva fra Bøpøla, Sømna kommune. Foto: Thomas H. Carlsen.

Figur 16.2 Beiteområdet vest for Bøpøla er hardt nedbeita. Tråkk og erosjonsskader preger dette området. Foto: Thomas H. Carlsen

17 FISKTJØRNA

Kommune:	Rana
Nettoareal:	2 750 daa
Verneområde	ID: VV00000145
Verneform:	Naturreservat
Kartlegger(e):	Thomas Holm Carlsen

17.1 Generelle faglige vurderinger

Fisktjønna er et flott og spennende barskogreservat dominert av gammel granskog med kalkrik berggrunn. Det ble registrert en høy andel liggende og stående død ved først og fremst av gran men også en god del bjørk. Granandelen er høyest i den sørlige delen av reservatet, mens bjørkeinnslaget øker nordover. Flere steder finnes ospelunder med gammel og grov osp. Myrpartiene var fattigere enn først antatt. Det viste seg at marmorframspringene i tilknytning til myrer ikke direkte påvirket våtmarka.

17.2 Observerte forvaltningsrelevante problemstillinger

Antall besøkende i reservatet øker for hvert år som går som følge av den store turistatraksjonen marmorslottet, samt at dette er innfallsporten til trassene mellom Austisen og Vestisen. Det finnes godt merkede stier som begrenser turistene påvirkning og fotavtrykk på reservatet. Stiene er godt tilrettelagt med klopper og infoskilt. Utenfor stien er det betydelig mer utfordrende å bevege seg. Det vurderes at et økende antall besøkende ikke utgjør noen trussel for verdigrunnlaget for reservatet så lenge folk forholder seg til merkede stier

17.3 Praktiske utfordringer i felt

Fisktjørna er svært krevende rent feltmessig. Små og store karstforekomster, svært varierende topografi og flere partier med svært bratte berg kombinert med null dekning på mobilnettet førte til at flere områder ble befart med mindre nøyaktighet enn for andre områder i prosjektet.

17.4 Usikkerhet og alternative valg

Noe usikkerhet med tanke på avgrensninger som følge av praktiske utfordringer i felt.

Figur 17.1 Veksling mellom fattige og rikere myrpartier preger det åpne området ved vannet som har gitt Fisktjønna navnet. Foto: Thomas H. Carlsen.

Figur 17.2 Stedvis er gammelskogpreget helt tydelig i skogreservatet. Dominerende treart i den sørlige delen er gran. Foto: Thomas H. Carlsen.

Figur 17.3 Stedvis er kalkspatmarmor helt blottlagt i Fisktjønna naturreservat, Rana kommune. Foto: Thomas H. Carlsen

18 RISVÆR

Kommune:	Lurøy
Nettoareal:	1 200 daa (landareal)
Verneområde	ID: VV00000313
Verneform:	Naturreservat
Kartlegger(e):	Thomas Holm Carlsen

18.1 Generelle faglige vurderinger

Øyene i Risværet, Lurøy kommuner er ekstremt varierte og mosaikkpregede. Berggrunnen domineres av kalkspatmarmor men veksler kontinuerlig i mer eller mindre kalkrike typer. Hovedøya Risværet er i sterk grad kulturpåvirket da d4et tidligere har vært gårdsdrift her. Naturtypene skifter hyppig og ofte i mosaikk mellom seminaturlig eng (T32) og boreal hei (T31). Kalkinnholdet varierer mellom intermediær til sterk kalkrik. Øya er også ispedd rikmyrsflekker og halofytt-ferskvannssumper. De øvrige øyene er også ekstremt varierte. Kulturpåvirkninga varierer også men er generelt lavere enn for hovedøya. Lyngdominerte partier er ofte skrinnere noe som fører flere lyngmarker til åpen grunnlendt mark (T2).

18.2 Observerte forvaltningsrelevante problemstillinger

Hubro (VU) hekker i Risvær. Det er ei utfordring å finne optimalt beitetrykk som holder gjengroing nede men uten å forstyrre hubro i hekkesesongen. Kalkrike enger og heier i relativt lite eksponert kulturlandskap har en tendens til å gro igjen raskere enn fattigere typer etter brakklegging.

18.3 Praktiske utfordringer i felt

Ingen spesielle utover å ha tilgang på båt.

18.4 Usikkerhet og alternative valg

Svært utfordrende å sette avgrensninger i et område som varierer gradvis og kontinuerlig i naturtyper og kalkinnhold. Nødvendig å benytte mosaikk ofte.

Figur 18.1 Berggrunnen veksler kontinuerlig mellom hard, sur gneis og kraftig erodert kalkspatmarmor. Foto: Thomas H. Carlsen.

Figur 18.2 Risvær, Lurøy kommune er særdeles variert. Det veksler mellom kalkfattig og kalkrik berggrunn, heityper og engtyper, fuktige og tørre naturtyper, samt mellom vann- og landvegetasjon. Foto: Thomas H. Carlsen.

19 FLATVÆRET/VARKGÅRD

Kommune:	Meløy
Nettoareal:	2 110 daa (landareal)
Verneområde	ID: VV00000309
Verneform:	Naturreservat
Kartlegger(e):	Synnøve Grenne og Kristin Daugstad

19.1 Generelle faglige vurderinger

Det kartlagte området består av fem mindre øyer i sør; Hamnøya, Bukkøya, Perøya, Flatvær og Dyøya, og den større øya Varkgård i nord. Bukkøya og Hamnøya er de som rager mest over havet, med topper på hhv 26 og 21 meter. De andre øyene er karakterisert ved å være lave med mange små tjern. Disse tjerna er fine både for sjøfugl og oter, og vi så mange otertråkk på øyene.

Det meste av fastmarka er strandberg, strandeng, åpen grunnlendt mark og for det aller meste ulike utforminger av boreal hei. På Varkgård er den boreale heia stort sett kalkfattig med mindre innslag av intermediær. Det er mest friske utforminger men også en del lynghei. De fem øyene i sør har rikere vegetasjon, og her er den boreale heia intermediær og svakt kalkrik, og både i frisk utforming og lyngutforming. Av våtmark finnes det åpen myrflate og helofytt-ferskvannssump, stort sett svært kalkfattige og litt kalkfattige til intermediære. På Dyøya er det eit stort område med fugle-eng. På Bukkøya er det innslag av seminaturleg eng, og øya har også vært brukt til bukk/saue-beite i følge båtføreren vår.

19.2 Observerte forvaltningsrelevante problemstillinger

Generellt er det en del søppel på alle øyene som har kommet med strøm og vær. Strandengene og de små tjerna er spesielt utsatt. Det er viktig å javnlig fjerne dette. På østsida av Dyøa ble det observert tre forekomster av sitka-gran. Noen av trea var ganske store og det er viktig å få fjerna de fortest mulig. Strandengene gror igjen med høyvokste urter som for eksempel mjødurt. Ellers er det lite gjengroing i dette området som er så utsatt for vær og vind. Det er ingen beitedyr på øyene i dag, men de var i bruk til beite i tidligere tider.

19.3 Praktiske utfordringer i felt

Logistikken var utfordrende og vi var avhengige av å leie båt med fører for å «hoppe» fra øy til øy.

19.4 Usikkerhet og alternative valg

Det kartlagte området er ganske flatt, og de topografiske karta var til liten hjelp for avgrensing mellom polygon. Ideellt sett burde alle polygon blitt avgrensa i felt og ikke i ettertid på kontoret. Det var også i felt vanskelig å bestemme overgangene mellom de ulike formene for boreal hei, mot åpen grunnlendt mark på den ene siden og mot myr på den andre siden. Mye av heia var fuktig, men fordi torvlaget var nokså grunt landa

vi på hei. Sannsynligvis er det mange steder glidende overganger mellom hei og myr, og grensene mellom polygon er noe usikre.

Figur 19.1 Perøya som preges av intermediær boreal frisk hei vekselvis med intermediær boreal lynghei, har også mange små tjern spredt på øya. Friske parti gror igjen med høyvokste urter som f.eks. mjødurt. Foto: Synnøve Grenne.

Figur 19.2 Fugleeng (T8-C1) på Dyøya. Foto: Kristin Daugstad.

Figur 19.3 Sitkagran i heia på Dyøya. Foto: Kristin Daugstad.